

T.C.
KÜÇÜKÇEKMECE KAYMAKLIĞI
PROJE GELİŞTİRME VE UYGULAMA BİRİMİ

FARK ET GELİŞTİR GELECEĞİ DEĞİŞTİR
ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPÇIĞI

PROJE YÜRÜTME EKİBİ

Harun Kaya (Küçükçekmece Kaymakamı)

Adem Çapkın (Küçükçekmece Kaymakamlığı Proje Koordinatörü)

Hasan Karahan (Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir Proje Koordinatörü)

Yasin Tavbatır (Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir Proje Koordinatör Yardımcısı)

Elif Süel (Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir Proje Eğitim Sorumlusu)

PROJE DANIŞMANLARI

Yasin Şahin (RAM Müdürü)

İsmail Karatay (RAM Müdür Yardımcısı)

Hasibe Demirtaş (Psikolojik Danışman)

İÇİNDEKİLER

• Önsöz.....	3
• Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir Projesi	4
• Özel Eğitim, Özel Eğitim Gerektiren Öğrenciler Ve Özel Yetenekli Öğrenciler.....	7
• Özel Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri	8
• Yeterli Başarıyı Gösteremeyen Özel Yetenekli Öğrenciler	10
• Özel Yetenekli Öğrencilerin Sınıf İçinde Fark Edilememeleri	11
• Özel Yetenekli Öğrencileri Tanımlayan Teoriler	12
• Özel Yetenekli Öğrencilerin Tanılanması.....	14
• Tanılanan Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Eğitim Uygulamaları	16
• Özel Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Eğitim Modelleri	18
• Özel Yetenekli Öğrenciler İçin BEP	22
• Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Öğretim Süreçlerinde Kullanılabilecek Etkinlikler	23
- Bloom Taksonomisi	
• Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Destek Eğitim Odasında Kullanılabilecek Öğretim Stratejileri	24
- Düşünme Becerileri Öğretimi	
- Düşünme Becerileri Tekniği	
- Akıl Haritası Tekniği	
- Altı Şapka Düşünme Tekniği	
- Yaratıcılık Öğretimi	
- Scamper Tekniği	
- Sinektik Tekniği	
- Nitelik Sıralama Tekniği	
- Yaratıcı Problem Çözme Tekniği	
- Beyin Fırtınası Tekniği	
- Tersten Beyin Fırtınası Tekniği	
- Triz tekniği	
• Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Sınıflarda Kullanılabilecek Öğretim Stratejileri	34
- Proje Tabanlı Öğrenme	
- 5 E Öğretim Modeli	
- İstasyon Tekniği	
- Ayrılıp – Birleşme (Jigsaw) Tekniği	
• Özel Yetenekli Öğrencilerle Çalışan Öğretmenlere Öneriler	36
• Kaynakça	36

ÖNSÖZ

Dünyada %2 oranında olduğu kabul edilen özel yetenekli bireylerin, özel olarak eğitilmelerinin o ülkenin potansiyelinin değerlendirilmesi bakımından ne kadar önemli olduğu ortadadır. Devletimiz bu potansiyelin en güzel şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla son yıllarda eğitim politikalarında değişikliğe gitmiş ve özellikle BİLSEM sayılarını arttırmıştır.

Küçükçekmece ilçemiz, 766.609 nüfusu ile İstanbul'un ikinci en büyük ilçesi olup, toplam 223 adet okul ve 150.000 öğrencisi ile büyük bir potansiyele sahiptir. Öğrenci nüfusuna oranladığımızda ilçemizde 3000 civarında özel yetenekli öğrenci olduğunu varsayabiliriz. İlçemizde şu an itibari ile tanılanan, BİLSEM ve Destek Eğitim Odalarında eğitim gören özel yetenekli öğrenci sayısı ise 83 kişidir. İlçemizde BİLSEM yapımı, yatırım programına alınmış olup, en kısa sürede tamamlanması için gereken çabayı göstermekteyiz. "Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir" İSTKA projemizle de ilçemiz 24 pilot okulunda destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilerimizin nitelikli eğitim almalarına katkıda bulunacağına inancım tamdır. Proje ile Avrupa örneği ve ülkemizdeki örnek uygulamalardan hareketle yüksek standartlarda eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu şekilde yüksek potansiyele sahip ilçemizin özel yetenekli öğrenciler için önemli bir merkez haline geleceğini ümit ediyorum.

Özel yetenekli öğrencilerin sınıf içerisinde fark edilmeleri, tanılanmaya yönlendirilmeleri, tanılandıktan sonra da kendilerine uygun eğitimi almalarında siz öğretmenlerimizin rolü çok büyüktür. Geleceğimiz ve ülkemiz için çok önemli bir değer olan özel yetenekli öğrencilerimizin kendilerini gerçekleştirmeleri yolunda, onlara ihtiyaçları olan tüm desteği sağlayacağımıza olan inancım tamdır.

Projenin ortaya çıkmasında ve yürütülmesinde katkısı olan Küçükçekmece Kaymakamı, Proje Geliştirme ve Uygulama Birimine, izleme, değerlendirme, eğitim ve danışmanlık ile aktivite hizmetleri sunan Rehberlik Araştırma Merkezi bünyesindeki Özel Yetenekliler Destek Birimi'ne teşekkür ediyor, yeni bilim, spor ve sanat kahramanlarımızın keşfinde yapacağımız katkılar dolayısıyla tüm eğitim çalışanlarımıza şükranlarımızı sunuyor, projemizin ilçemize ve ülkemize yararlı olmasını diliyorum.

Harun KAYA
Küçükçekmece Kaymakamı

Bir ülkenin gelişimine katkı sağlayacak ve geleceğini şekillendirecek en değerli kaynak; uygun ve yeterli eğitim aldıkları takdirde özel yetenekli çocuklardır.

FARK ET GELİŞTİR GELECEĞİ DEĞİŞTİR PROJESİ

Dünya Sağlık Örgütü verileri başta olmak üzere toplum genelindeki normal dağılım eğrisi göz önüne alındığında, toplum genelinin %2 sinin özel yetenekli olduğu kabul edilmektedir. Küçükçekmece'de ilkököl ve ortaokula kayıtlı toplam öğrenci sayısı ortalama 90.000 civarında olup; Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri ışığında ortalama 1800 tanesinin özel yetenekli olduğu tahmin edilmektedir. Bu tahmini sayı içerisinde ilçemizde tanılanmış özel yetenekli öğrenci sayısı yalnızca 137 öğrenci (%7,6) olup; bu öğrencilerimizden 83 tanesi (%4,6) BİLSEM ve destek eğitim odaları yoluyla özel eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır. Bu doğrultuda ilçemizde görev yapan MEB Özel Yetenekliler Eğitimi Formatörü öğretmenlerimiz, yapmış oldukları destek eğitim odaları çalışmalarıyla, ilçemiz okullarındaki destek eğitim odalarının verimini

etkileyen eksiklikleri tespit etmişlerdir. Ardından Küçükçekmece Rehberlik ve Araştırma Merkezi tarafından yürütülen Keşfedilirse Varım Eğitilirse Parlarım isimli AB Erasmus+ projesi ile İspanya, Portekiz ve Hırvatistan'a hareketlilikler gerçekleştirilmiş olup, özel yetenekli öğrencilerin Avrupa ülkelerindeki eğitim şekilleri belirlenmiştir. Mevcut eksikliklerin nasıl tamamlanabileceği konusunda yapılan yurt dışı gözlemleri, literatür taramaları ve çalıştay-seminer katılımları sonucunda bir plan oluşturulmuş olup, İSTKA'nın 2016 yılı Çocuklar ve Gençler Mali Destek Programı'nda Özel yetenekli çocukların eğitimi çalışmalarına öncelik tanınmasıyla Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir projesi ile hayat bulmuştur.

Küçükçekmece Kaymakamı tarafından İstanbul Kalkınma Ajansı'na sunulan 2016 Çocuklar ve Gençler Mali Destek Programı kapsamında desteklenmesi uygun gö-

rülen Fark Et Geliştir Geleceği Değiştir projesi, Küçükçekmece ilçesinde ilk ve orta dereceli okullara devam eden RAM ya da BİLSEM sürecinde özel yetenekli birey olarak tanılanmış öğrencilerin bilişsel kapasiteleri, yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda eğitim almalarını sağlamak amacıyla 12 tanesi ilkokul; 12 tanesi ortaokul olmak üzere toplam 24 okulda bulunan destek eğitim odalarının donatılmasını kapsamaktadır. Proje kapsamında özel yetenekli öğrencilerimize verilecek zenginleştirilmiş eğitim hizmetlerinden maksimum derecede yararlanmalarını sağlamak amacıyla;

- Pilot okullarda açılacak olan destek eğitim odalarında görev alacak öğretmenlerimize temel eğitim ve özel alan eğitimleri verilecek,
- Proje kapsamına dâhil olan özel yetenekli öğrenciler ve velileri için seminer ve eğitimler düzenlenecek,
- Çeşitli turnuvalar ve gözlem gezileri ile zenginleştirilmiş grup eğitim süreci desteklenecek,
- Destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilerle

çalışacak öğretmenlerimize ve özel yetenekli öğrencilerimizin velilerine proje sürecinde ve sonrasında rehberlik etmesini sağlamak amacıyla kılavuz kitaplar oluşturulacaktır.

Proje kapsamında yer alacak destek eğitim odalarının özel yetenekli öğrencilerimize genel zihinsel yetenek, resim ve müzik alanlarında hizmet vermesi planlanmıştır. Bu bağlamda 12 pilot ilkokul ve 12 pilot ortaokulda bulunan destek eğitim odalarının 10'ar tanesi genel zihinsel yetenek, 1'er tanesi müzik ve 1'er tanesi resim alanında yetenekli olan öğrencilerimize hizmet verecektir.

Öğrencilere projenin hazırlık aşamasında uygulanacak olan bilişsel düzey ön testleri ve ilgi - tutum ölçekleri, öğretmen, öğrenci ve veli görüşmeleri ile öğrencilerin bilişsel düzeyleri, ilgi ve yetenek alanları belirlenecektir. Bu yolla öğrencilere kendi bilişsel düzeylerine uygun, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belirlenen disiplin alanlarında, üst düzey düşünme becerileri, yaratıcı düşünme ve sosyal-duygusal beceri gelişimlerini destekleyen; robotik ve akıl ve zeka oyunları gibi özel alan uygulamalarının

da dahil edileceği zenginleştirme yoluyla farklılaştırılmış müfredat programı uygulanacaktır.

BİLSEM yolu ile resim ya da müzikte yetenekli olduğu tanılanmış olan öğrenciler, resim - müzik alanında zenginleştirilmiş eğitim fırsatının sunulduğu destek eğitim odalarından faydalanabilecektir. Bunun dışında projenin hazırlık aşamasında, ilgili test ve ölçeklerle resim ya da müzik alanında ilgili olduğu belirlenen özel yetenekli öğrencilerimiz de resim - müzik destek eğitim odaları hizmetinden yararlanabilecektir. Söz konusu zenginleştirme yolu ile farklılaştırılmış eğitim etkinlikleri, çeşitli turnuvalar ve farklı disiplin alanları kapsamında olması planlanan gözlem gezileri ile desteklenecektir.

Zenginleştirilmiş eğitim uygulamaları bireysel ya da küçük grup uygulamaları şeklinde yürütülecektir. Grup eğitimi alacak olan öğrenciler için gruplar, yine söz konusu testlerde belirlenmiş olan ilgi-yetenek alanları ve bilişsel düzeyleri göz önünde bulundurularak oluşturulacaktır.

Proje kapsamında yapılacak zenginleştirme uygulamalarının, destek eğitim odalarında görev alacak öğretmenler ve buralarda eğitim alacak özel yetenekli öğrencilerin velileri için verilecek eğitimlerle desteklenmesi, sürecin verimliliğinin artması sağlanacaktır.

ÖZEL EĞİTİM, ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN ÖĞRENCİLER ve ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "özel eğitim" denir.

Çok uzun yıllardır özel eğitim dendiğinde birçoğumuzun aklına öncelikle zihinsel yetersizliği olan öğrencilerimiz gelmekteydi. Son zamanlarda gerek özel yetenekli öğrenciler ile ilgili bakanlığımızın yapmış oldukları çalışmalar; gerekse ebeveynlerin bu konudaki bilinç düzeylerinin artması ile özel yetenekli olarak tanılanmış öğrencilerimizin de özel eğitim kapsamı içinde olduğu artık bilinmektedir.

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler; çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı derecede farklılık gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerimizin bu bağlamdaki farklılıkları sınıf içerisinde kolaylıkla fark edilebilmekte, gerekli tanılama ve eğitimsel müdahale hizmetlerinden yararlanmaları sağlanabilmektedir. En genel haliyle tanımlarsak özel yetenekli öğrenciler, zeka, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyler olarak tanımlanmaktadır. Çeşitli konulardaki hazırbuluşlukları, bilişsel düzeyleri, öğrenme şekilleri ve hızları, olaylara bakış açıları akranlarından farklı olan özel yetenekli öğrenciler ise çoğu öğretmen tarafından zaten hedefe ulaşmış öğrenciler olarak görülürler. Bu nedenle öğretmenlerimiz bu öğrenciler için çoğunlukla tanılama ya da farklı eğitsel müdahalelere ihtiyaç duymazlar. Toplumda da ne yazık ki özel yetenekli ço-

cukların zaten başarılı çocuklar olacağı, onlara özel bir eğitim verilmesinin gereksiz olduğu gibi yanlış düşünceler bulunmaktadır. Oysaki hızlı öğrenen, olağan üstü bir yaratıcılık ve üst düzey bilişsel kapasiteye sahip olan özel yetenekli öğrencilerin de yeteneklerini gösterebilmeleri, gerçek potansiyellerini ortaya koyabilmeleri ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri için kendi hazırbuluşluklarına, bilişsel yeterliliklerine, ilgi ve yeteneklerine uygun özel eğitimi almaları gerekmektedir. İşte bu nedenle aynen özel eğitim kapsamında bulunan diğer farklı öğrencilerimiz gibi, özel yetenekli öğrenciler de özel eğitim gerektiren bireyler kümesinin içinde yer almaktadırlar.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

KATEGORİ	ÖZELLİKLER
BİLİŞSEL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> Çok sayıda bilgiyi hatırlar Üstün kavrayış Çeşitli alanlara ilgi duyma Yüksek merak İleri dil ve sözel gelişim Bilgiyi işlemede alışılmadık derecede yüksek kapasite Çabuk ve esnek düşünebilme Sıra dışı bağlantılar kurma Birçok özgün fikir üretme ve çözümler bulma Fikirleri ve disiplinleri bir araya getirme Herkesten önce kavramsal çerçeve oluşturma ve kullanma Kendinin ve başkalarının olaylara yaklaşım açısını değerlendirebilme, metabilisellik Hedef odaklı olma İlgi alanlarında uzun süreli dikkat ve yoğunlaşma
DUYUŞSAL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> Duyularla ilgili oldukça fazla bilgi birikimi Başkalarının duygularına karşı sıra dışı hassasiyet Gelişmiş bir mizah duygusu Yüksek öz-farkındalık, farklılığını hissetme İçsel kontrol odağı Sıra dışı duygusal derinlik ve yoğunluk Mükemmeliyetçilik Değerler ya da eylemler arasında tutarlılığa ihtiyaç duyma
SEZGİSEL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> Sezgisel öğrenmeye karşı erken ilgi Sezgisel deneyimlere açık olma Çaba gerektiren her alanda belirgin yaratıcılık Tahmin etme yeteneği
TOPLUMSAL ÖZELLİKLER	<ul style="list-style-type: none"> Kendi ihtiyaçlarıncı oluşmuş güçlü bir motivasyon Sosyal problemler Kavramsallaştırmada ve çözmede ileri bir kapasite Liderlik nitelikleri taşıma Toplumun ihtiyaçlarına karşı duyulan büyük ilgi

*Üstün Zekalı ve Yetenekliler için Eğitim Programının Farklılaştırılması (Conklin ve Frei,2015) isimli kitaptan alıntıdır.

Yandaki tabloda belirtilen özellikler özel yetenekli öğrencilerde en çok gözlemlenen ortak özelliklerdir.

Her birey eşsiz ve biriciktir. Özel yetenekli öğrencilerin her birinde bu özelliklerin tamamının var olmasını beklemek yanlış olacaktır. Diğer bir yanlış düşünce ise, özel yetenekli öğrencilerin yukarıda bahsedilen özelliklerinin tümünü akademik alanlarda göstermeleri gerektiği düşüncesidir. Özel yetenekli öğrenciler, yukarıda bahsedilen özellikleri en çok özel ilgi ve yetenek alanlarında gösterirler. Örneğin Türkçe dersinde akademik olarak ortalama başarı sergileyen, derse karşı gerekli ilgi ve dikkati göstermeyen özel yetenekli bir öğrenci, ilgi ve yetenek ala-

nına giren Fen ve Teknoloji dersinde tüm motivasyonunu ve dikkatini yoğunlaştırıp, bilişsel yeteneklerini ortaya koyarak olağanüstü bir performans sergileyebilir. Hatta bu özellikleri akademik alanlarda değil de; sanat, spor dalları gibi performans alanlarında ya da günlük yaşam becerilerinde de gösteriyor olabilir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin konuşmalarını, davranışlarını, olaylara yaklaşım biçimlerini çok yönlü değerlendirmek, onlardan kesin bir akademik başarı beklentisinde olmamak, ilgi ve yetenek alanlarını belirlemeye çalışmak doğru olacaktır.

YETERLİ BAŞARIYI GÖSTEREMEYEN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER

Ebeveynler ve öğretmenler için bir çocuğun özel bir zekaya-yeteneğe sahip olması, ancak akademik anlamda yeterli başarıyı gösterememesi çoğu zaman anlaşılabilir bir durumdur. Özel yetenekli olarak tanımlanan öğrenciler, eğer okulda yeterli başarıyı gösterememelerse öğretmenler genellikle onlara konulan tanılardan şüphe ederler ve özel yetenekliler için uygulanan özel eğitim müdahalelerine ihtiyaçlarının olmadığını düşünürler. Oysaki özel yetenekli öğrencilerden daima üstün bir akademik başarı beklemek yanlıştır. Onlar da kötü notlar alabilir, derslere katılmayabilir, iyi birer öğrenci olmayabilir. Bu durumun çok çeşitli nedenleri vardır:

• Daha önce fark edilmemiş herhangi bir fiziksel, zihinsel, duygusal sorunlarının bulunması:

Fark edilmemiş görme, işitme vb. bozukluklar

Özel yeteneğine eşlik eden öğrenme güçlüğü bozuklukları (iki kere farklı olma)

Ailevi sıkıntılar

• Akademik başarıda düşük benlik algısı, düşük motivasyon:

Öğrencilerin akademik benlik algısı öğrenme aktivitelerinin birçoğunu, kendilerini zorlama derecelerini ve akademik açıdan sabırlı olmalarını etkilemektedir. Düşük motivasyon, öğrencinin kendi çabasını ve öğrenme stratejisinin kontrolünü önemli ölçüde etkiler.

• Okul çalışmalarını ve okulda öğrenmeyi değerli görmeme:

Özel yetenekli öğrenciler okula ilk başladıklarında hevesli ve okula karşı isteklidirler. Öğrenmeye karşı hissettikleri açlık, onların okula ve okuldan öğreneceklerine dair büyük bir merak ve istek duymalarına neden olmaktadır. Okulda verilen bilgiler, onların ilgi ve yeteneklerini zorlayıcı, motivasyon sağlayan etkinlikler olmadığında öğrenciler hayal kırıklığına uğramakta, okulda verilen bilgiyi çok basit görmekte ve kendilerine uygun bulmamaktadırlar. Bu da onların zamanla okulda yapılan çalışmalarını değerli bulmamaları, okul bilgilerinin önemsememelerine; dolayısıyla eğitim süreçleri içerisinde bilgi boşluklarının oluşmasına neden olmaktadır.

• Farklı kültürden gelme:

Öğrencilerin yaşam biçimlerinin, sosyal hayatlarının, dillerinin bulunduğu çevreyle örtüşmemesi öğrencinin gerçek potansiyellerini ortaya koyamamalarında etkilidir.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN SINIF İÇİNDE FARK EDİLEMELERİ

PARLAK ÖĞRENCİ	ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİ
Yanıtları bilir. İlgilidir. Çok çalışır. İyi ezberler. Doğru olarak kopya eder. Teknikçidir. Bilgileri emer. Üst grubu oluşturur.	Sorular sorar. Aşırı meraklıdır. Az çalışır, ama başarabilir. İyi tahmincidir. Yeni bir desen yaratır. İcatçıdır. Bilgilerle oynar. Grubun ötesindedir.

• Başarısız ama zeki öğrencileri dikkate almamaları:

Daha önceki sayfalarda da önemle üstünde durulduğu gibi, özel yetenekli öğrenciler daima akademik başarı gösteremeyebilirler. Öğretmenlerimizin zeki, mizah anlayışı güçlü, yaratıcılıkları ve hayal güçleri yüksek, farklı bakış açısına sahip öğrencileri iyi gözlemlemeli, onları çok yönlü değerlendirmeli ve gözden kaçırmalarını engellemelidirler.

engellemektedir. Aşağıdaki tabloda parlak ve özel yetenekli öğrenciler arasındaki farklar belirtilmiştir.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİ TANIMLAYAN TEORİLER

1) RENZULLI'NİN ÜÇLÜ ÇEMBER MODELİ

Renzulli, özel yetenekli öğrencileri, ortalamasının üstünde genel-özel yetenek, motivasyon ve yaratıcılık olmak üzere 3 ayrı kümenin kesişiminde yer alan öğrenciler olarak tanımlamaktadır.

• Ortalama üstü genel yetenek:

Öğrencinin sözel ya da sayısal alanlarda akıl yürütme, soyut düşünebilme, uzamsal ilişkiler kurma ve kavrama becerileri, güçlü bir hafızaya ve ileri bir sözcük dağarcığına sahip olma, karşılaştığı yeni durumlara çabuk adapte olma ve yeni durumu şekillendirebilme, bilgi işlem sürecinin otomatikleşmiş olması gibi becerileri içerir.

• Ortalama üstü özel yetenek:

Genel yetenek alanında açıklanan üstün becerilerin belirli özel bir alanda sivrilmesidir. Bu alan akademik olabileceği gibi, sanat ya da spor dallarından birini de içerebilir.

• Yaratıcılık:

Günlük yaşamda karşılaşılan problem durumlarına, bilgedeki eksikliklere karşı duyarlı olma, akıcı, esnek, özgün fikirler üretebilme, yenilik ve değişikliğe karşı açık olma, düşünce ve maddelerin estetik niteliklerine karşı duyarlı olmayı içerir.

• Motivasyon:

Belirli bir problem, çalışma alanı veya herhangi bir ifade şekline karşı yüksek düzeyde ilgi, heves, hayranlık, bağlılık duyma; bir iş ile ilgili başlama, sürdürme ve bitirmede azim ve kararlılık gösterme, kendini belirli bir işe adayabilme kapasitesidir.

Bir çocuğun özel yetenekli olarak tanılanabilmesi için yukarıda bahsedilen kümelerin her birinde akranlarının

%85'inden, en az birinde ise akranlarının %98'inden daha yüksek performans göstermesi gerekmektedir. Renzulli daha sonra bu tanıma kalıtım ve çevresel etmenler faktörlerini eklemiştir.

2) GARDNER'IN ÇOKLU ZEKA KURAMI

Gardner'a göre; zeka da aynı parmak izi gibi kişiye özgüdür. Her bireyin yetenekli olduğu bir alan mutlaka vardır. Bu nedenle zeka yalnızca zeka testleriyle ölçülüp, bir IQ puanı olarak sunulabilecek bir şey değildir. Yapılan zeka testleri öğrenciyi her anlamda değerlendiremez. Bu düşünceyle Gardner; doğacı zeka, sosyal zeka, mantıksal zeka, görsel zeka, içsel zeka, bedensel zeka, müziksel zeka ve sözel zeka olmak üzere 8 farklı zeka alanı belirlemiş, öğrencilerin çok yönlü ve dikkatli bir şekilde gözlemlenerek performanslarını gösterebilecekleri zeka alanlarının doğru bir şekilde belirlenmesinin ve bu kapsamda yeteneklerini geliştirici eğitim verilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

3) STERNBERG'İN ÜÇLÜ ZEKA TEORİSİ

Sternberg özel yeteneği, Renzulli'ye benzer şekilde bir-biri ile ilişkili 3 farklı yetenek kümesi ile açıklamaktadır:

• Analitik Üstünlük:

Renzulli'nin genel yetenek kümesi içindeki becerileri kapsamaktadır. (Kritik düşünme, analiz, sentez, eşleştirme, yargılama, değerlendirme, karşılaştırma vb..)

• Sentetik Üstünlük:

Renzulli'nin yaratıcılık kümesinde yer alan becerilere benzer becerileri kapsamaktadır. (Yaratma, keşfetme icat etme, hayal kurma, varsayım ve hipotez oluşturma vb..)

• Pratik Üstünlük:

Analitik düşünme ve sentetik üstünlük kavramlarının birleşerek, bireyin bu becerileri günlük yaşamda karşı-

laştığı durumlara çabucak ve kolayca uyarlayabilme becerisini ifade eder.

Sternberg'e göre bir öğrenci zeki, yaratıcı ya da becerikli, belirli alanlarda yüksek motivasyona sahip olabilir. Özel yetenekli olarak tanımlanmasının sırrı, tüm bu özel becerilerini günlük yaşamda karşılaştığı problem durumlarına uyarlaması ve kullanmasında yatmaktadır.

4) GAGNE'NİN AYRIMSAL ÜSTÜN ZEKA VE YETENEK MODELİ

Gagne özel yetenek kavramını birbiri ile ilişkili 4 faktörle tanımlamaktadır:

• Doğuştan gelen üstün özellikler:

Gagne'ye göre özel yetenekli öğrenciler dünyaya entelektüel, yaratıcılık, sosyal ve duygusal alanlardan belli bir potansiyelle gelirler. Bu potansiyelleri daha sonra onların kendilerini gerçekleştirme yoluna taban oluşturur. Öğrencilerin özel yetenekli birey adayları olabilmeleri için belirtilen özel alanlarda akranları arasında en az ilk %10'luk dilimde bulunması beklenir.

• Öğrenebilen Yetenekler:

Gagne'ye göre, belli bir potansiyelle doğmuş öğrencinin potansiyelini ortaya koyabilmesi için bir takım desteklere ihtiyacı vardır. Bunlardan bir tanesi, potansiyelini destekleyecek bilgilere ulaşmasıdır. Bu bilgiler akademik, teknolojik, mesleki, spor, sanat, sosyal aktiviteler ya da hobi alanlarından herhangi birinde olabilir. Bireyin özel yetenekli öğrenci adaylığı için yine, potansiyelini destekleyecek öğrenilen becerileri kazandıktan sonra özel alanlarda akranları arasında en az ilk %10'luk dilimde bulunması beklenir.

• Kişiler Arası Ayırıcılar:

Öğrencilerin yeteneklerini ve öğrendiklerini etkin bir şekilde ortaya koyabilmesi için belirli kişisel özelliklerine sahip olması gerekir. Örneğin öğrencinin sahip olduğu otokontrol becerisi, motivasyonu, çalışma şekli, değerleri, ilgi alanları,

hatta bazı alanlar için fiziksel özellikleri onların potansiyellerini ve öğrendiklerini ortaya koyma biçimlerini önemli ölçüde etkiler.

• Çevresel Ayırıcılar:

Renzulli'nin teorisine sonradan eklediği 'çevresel faktörler' etmenine Gagne de değinmiştir. Gagne'ye göre öğrenci doğuştan bir potansiyele sahip olabilir, üzerine yeni bilgiler kazanarak potansiyelini pekiştirebilir, kişisel özellikleri de bu durumu destekler nitelikte olabilir; ancak tüm bunları ortaya koyabilmesi için gerekli bir etmen daha vardır. Şans faktörü olarak da nitelendirilen bu etmen, öğrencinin yetiştiği ve büyüdüğü çevresel özellikler, bu çevresel özelliklerin onlara farklı uyarıcılar sunması, bilinçli bir aileye, yeteneklerini fark eden ve geliştiren bir öğretmene sahip olmak gibi faktörleri içerir.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN TANILANMASI

Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin tanılanması resmi olarak iki yolla gerçekleşmektedir. Bunlar;

• Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yoluyla Tanılama:

Özel yetenekli öğrenciler, sınıf öğretmenlerinin yönlendirilmesi yoluyla ilçelerinde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezlerince tanılanabilir. Öğretmenin hiçbir öğrencinin gözden kaçmaması ya da parlak ile özel yetenekli öğrenciyi karıştırarak yanlış yönlendirmelerde bulunmaması için öğrencileri çok yönlü gözlemlemesi ve değerlendirmesi gerekmektedir. Sınıf öğretmeni, özel yetenekli olabileceğini düşündüğü öğrencileri, velileri ile de görüştüğünden sonra okul rehber öğretmenin de yönlendirmeleri ile öğrenci hakkında dolduracağı eğitsel değerlendirme formuyla beraber Rehber-

lik ve Araştırma Merkezi'ne yönlendirebilir. Orada belirlenen randevu tarihi ve saatinde, öğrenciye uygun bir zeka testi yapılarak öğrenci değerlendirilir.

Öğretmenlerimizin özel yetenekli öğrencileri RAM' a yönlendirme aşamasında dikkat etmesi gereken hususlar:

- Yalnızca akademik başarı gösteren öğrencileri göz önünde bulundurmanız, başarısız, yaramaz; ancak zeki öğrencileri gözden kaçırmaya neden olabilir. Öğrencileri yalnızca akademik skortlara göre değil; sınıf içindeki ve günlük yaşam içindeki davranış, düşünce, eğilim ve bakış açısına göre de değerlendiriniz.

Öğrencilerinize sorduğunuz sorulardan beklenmedik cevaplar aldığınızda mutlaka kendisine 'Neden böyle düşündün?' sorusunu sorunuz. Böylelikle

esnek düşünen, farklı bakış açısına sahip öğrencileri yakalayabilirsiniz.

- Bu öğrencileri keşfetmede ailelerin düşünceleri kıymetlidir. Doğumlarından itibaren kendini gösteren farklı gelişim özelliklerini gözleme şansları olan ebeveynler, sizlerle bu farklılıkları paylaştıklarında doğru karar almanız daha kolay olacaktır.

- Yönlendireceğiniz öğrenciler hakkında dolduracağınız eğitsel değerlendirme formunda sizlerin gözlem ve görüşlerinize ayrılan bölümün iyi doldurulması çok önemlidir. Bu bölüme öğrencide gözlemlediğiniz tüm farklılıkları tüm ayrıntıları ile yazınız. Böylece testler öğrenciniz ile ilgili daha iyi değerlendirme yapabilirler.

•BİLSEM Yoluyla Tanılama:

Bilim ve Sanat Merkezleri okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılan, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı eğitim kurumudur.

Bilim Sanat Merkezi'nde eğitim almaya hak kazanan öğrenciler, liseden mezun olana kadar kurum hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Öğrencilerin BİLSEM'e kayıt hakkı kazanabilmesi için öğrencinin 3 aşamalı bir süreçten başarı ile geçmesi beklenir:

1) Sınıf Öğretmeninin Öğrenciyi Aday Göstermesi: Sınıf öğretmeni tarafından sahip olduğu yetenekleri açısından akranlarından farklılık gösterdiği düşünül-

len öğrenciler, öğretmenlerinin e-okul sistemindeki BİLSEM gözlem formunu doldurması yoluyla aday gösterilirler. Bu aşamada öğretmenler öğrencilerini 3 farklı yetenek alanı içinde (genel zihinsel yetenek, resim, müzik), en fazla 2 yetenek alanından aday gösterebilir. Aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları BİLSEM'deki tanılama komisyonunca puanlanarak grup testine girmeye hak kazanan öğrenciler belirlenir.

2) Grup Tarama Testleri: Grup testlerine girmeye hak kazanan öğrenciler, belirlenen tarihlerde temel genel yeteneklerinin tespit edileceği teste tabii tutulurlar. Bu testte de belirlenen barajı geçen öğrenciler, yetenekli olarak gösterildikleri alanlardan bireysel incelemeye alınmaya hak kazanırlar.

3) Bireysel İncelemeler: Aday gösterildikleri alanlarda bireysel incelemeye alınan öğrenciler değerlendirilir. Yeterli başarıyı gösteren öğrenciler BİLSEM'e kayıt olmaya hak kazanmış olurlar.

TANILANAN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN EĞİTİM UYGULAMALARI

Hazırbulunuşlukları, öğrenme şekilleri ve hızları, motivasyonları, ilgi ve yetenekleri akranlarından farklılık gösteren özel yetenekli öğrencilerin bu farklılıkları, onların özel bir eğitim almasını zorunlu kılar. Ülkemizde, özel yetenekli olarak tanılanmış öğrencilere sunulan eğitim hizmetleri Bilim Sanat Merkezi ve Destek Eğitim Odaları yolu ile olmak üzere 2 çeşittir.

• Özel Yetenekliler İçin Uygulanan Destek Eğitim Odası Hizmeti Nedir?

Destek Eğitim Odası, okul ve kurumlarda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamlarıdır (MEB Destek Eğitim Odası Kılavuz Kitabı,

2016). Özel yetenekli öğrenciler okullarında bulunan destek eğitim odalarından; hazırbulunuşlukları ve bilişsel düzeyleri doğrultusunda, ilgi ve yetenek alanlarını kapsayan disiplin alanlarında, öğrencinin bu alanlardaki ihtiyaçlarını karşılayabilme yeterliliğinde olan öğretmenlerden ihtiyaçları olan özel eğitimi alma hakkına sahiptirler. Destek eğitim odalarında öğrencilere özel yetenek alanlarına uygun zenginleştirme yolu ile farklılaştırılmış eğitim programı uygulanarak, öğrencilerin bilişsel düzeyleri, yaratıcı ve üst düzey düşünme becerileri, sosyal duygusal gelişimleri, akranlarından farklı olan bireysel hızlarına bağlı olarak geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

• Özel Yetenekliler İçin Uygulanan Destek Eğitim Odası Hizmeti Ne Değildir?

Özel yetenekli bireylerin aileleri ve öğretmenleri ile yapılan gözlem ve görüşmeler, ne yazık ki özel yetenekli öğrencilere sağlanan destek eğitim odası hizmetleri-

nin büyük çoğunluğunun yanlış uygulamalardan oluştuğunu göstermektedir. Bu bağlamda, özel yetenekli öğrencilere verilen bu hizmet:

- Yeterli başarının gösterilemediği alanlarda başarının sağlanmasını amaçlayan özel ders süreci değildir.
- Herhangi bir sınava hazırlık, test çözme yeri değildir.
- Ödev ve bilgi tekrarı yapılan bir yer değildir.
- Öğrenci o sınıfın konularını biliyor diye bir üst sınıfın konusu öğrenciye öğretildiği bir süreç değildir.

Özel yetenekli öğrencilere eğitimsel müdahale olarak gerçekleştirilen yanlış uygulamalar, zamanla öğrencinin sıkılmasına, motivasyonunun düşmesine, okula karşı olumsuz tavır kazanmasına, gerçek yetenek alanlarının gerekli desteği almaması nedeniyle körelmesine neden olabilmektedir.

• Özel Yetenekli Bireyler İçin Destek Eğitim Odası Çalışması Yürütecek Öğretmenlere Öneriler:

- Öğrencinin hazırbulunuşluk, ilgi ve yetenek alanlarını iyi belirleyin. Bunu sağlamak amacıyla öğrencinin kendisiyle yapacağınız görüşmelerden, sınıf öğretmeninin ve dersine giren tüm öğretmenlerinin gözlemlerinden, ebeveynleri ile görüşmelerle elde edeceğiniz bilgilerden, öğrencinin akademik skorlarından yararlanabilirsiniz. Bu süreçte öğrencinin ilgi ve yetenek alanlarını doğru bir şekilde belirleyebilmek için kontrol listeleri, yetenek envanterleri kullanabilirsiniz.
- Öğrencinin ortalama ya da ortalama altı başarı gösterdiği alanlara değil; yetenek alanlarına odaklanın.
- Öğrencinin okul dışı etkinlikleri hakkında bilgi edinin (BİLSEM, Çocuk Üniversitesi, Atölye Çalışmaları, Kurs vb. çalışmalar). Bu bilgiler size, öğrencinin ihtiyacı olan haftalık ders saatini belirlemede ve programın hazırlanmasında yardımcı olacaktır.
- Okul BEP Geliştirme Birimi ile beraber, öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlayın. Plana koyacağınız ara değerlendirmeleri takip ederek, yapılan faaliyetlerin öğrenci üzerin-

deki etkililiğini takip edin.

- Yapılacak olan eğitim faaliyetlerinin öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için onların yeteneklerini zorlaması gerekir. Bu nedenle hazırlayacağınız zenginleştirilmiş eğitim etkinliklerinin üst düzey bilişsel becerileri (analiz-sentez-değerlendirme-yaratma) işe koşmayı gerektirecek şekilde hazırlayın.
- Zenginleştirilmiş eğitim etkinlikleriniz ille de sınıf ortamında olması gereken etkinlikler değildir. Eğitim etkinliklerinize öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda planlanmış olan gözlem gezileri, uzmanlarla görüşme ve röportajları, yerinde inceleme ve araştırma çalışmaları ekleyebilirsiniz.
- Öğrencilerle yapılan etkinliklerin depolandığı bir ürün dosyasının oluşturulması hem öğrencinin gelişiminin daha kolay izlenebilmesini; hem de sonraki senelerde uygulanacak destek eğitim çalışmalarının planlanabilmesinin daha sağlıklı gerçekleşmesini sağlayacaktır.

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERE UYGULANAN EĞİTİM MODELLERİ

Özel yetenekli öğrencilere sunulan eğitim modelleri hızlandırma, gruplama ve zenginleştirme olmak üzere 3 çeşittir. Şimdi bunları birer birer ele alalım.

1) Hızlandırma:

Eğitim sürecinin, öğrencinin bulunduğu bilişsel düzey göz önüne alınarak düzenlenmesi, planlanması ve zamanlanmasını içerir. Örneğin, okula erken başlatma, sınıf atlatma, ders atlatma, dersi almadan yalnızca sınava girme, üç yıllık ders programını iki yılda tamamlama gibi uygulamalar özel yetenekli öğrenciler için uygulanan hızlandırılmış eğitimsel müdahalelere örnektir. Ülkemizdeki hızlandırma faaliyetleri yalnızca öğrencinin okula erken başlatılması ve sınıf atlatılması şeklinde gerçekleştirilmektedir.

• Okula Erken Başlatma:

Özel yetenekli olduğu erken yaşlarda ortaya çıkan çocukların takvim yaşına bakılmaksızın okula başlama yaşından bir ya da iki yıl erken başlatılması biçimindeki uygulamadır. Avantajları olduğu kadar dezavantajlarının da olduğu bu yöntemde öğrencinin okula erken başlatılması kararı alınırken, öğrencinin özellikleri çok yönlü değerlendirilmeli ve sonraki yıllarda ortaya çıkabilecek çeşitli olumsuzluklar göz önünde bulundurulmalıdır.

AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
Çocuğun hızlı olan zihinsel gelişiminin aynı hızda ilerlemesi için desteklenmesi, gelişimin devam etmesine olanak tanınması. Zaman kaybının engellenmesi	Çocuğun fiziksel, toplumsal, duygusal gelişim durumunun seviyenin altında kalması durumunda yaşanabilecek duygusal, fiziksel, ruhsal bozukluklar dolayısıyla oluşan başarı ve özgüven kaybı.

•Sınıf Atlama:

Öğrenci okula başladıktan sonra, okul başarısına, uzman görüşlerine ve psikometrik ölçüm sonuçlarına göre, öğrenim ve zekâ düzeylerine uygun bir üst sınıfa atlatılarak yapılan bir uygulamadır. İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıf öğrencilerinden bilgi ve beceri bakımından sınıf düzeyinin üstüne olanlar velisinin yazılı talebi, sınıf öğretmenin önerisi ile eğitim ve öğretim yılının ilk ayı içinde sınıf yükseltme sınavına alınırlar. Başarılı olanlar bir üst sınıfa yükseltilir. Öğrenciye sınıf atlatma kararı alınırken, okula erken başlatma sürecinde olduğu gibi öğrencinin sadece bilişsel düzeyi göz önünde bulundurulmamalıdır. Öğrencinin fiziksel, sosyal -duygusal gelişimi, öğrencinin sınıf değiştirmeye gönüllü olması, öğrencinin yeni öğretmenin bu süreçte öğrenciye bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda yaşayabileceği sıkıntılar sürecinde destek olmaya gönüllü olması faktörlerinin de göz önünde mutlaka bulundurulması gerekir.

Sınıf atlatmanın da avantajları olduğu kadar dezavantajları vardır:

AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin yeni sınıfına uyum sağlayamaması durumunda yaşanabilecek problemler. • Arada kalabilen bilgi boşlukları nedeniyle ilerleyen zamanda yaşanabilecek başarısızlık. • Çocuğun fiziksel, toplumsal, duygusal gelişim durumunun seviyenin altında kalması durumunda yaşanabilecek olumsuzluklar.

2) Gruplama:

Benzer özellikler gösteren öğrencilere birlikte çalışma imkanı elde etmeleri için uzun veya kısa süreli olarak planlanan çeşitli düzenlemelerdir. Örneğin; yalnızca özel yetenekli öğrencilerin devam ettiği özel sınıflar, özel okullar,

destek eğitim odasında yapılan gruplama eğitimleri, BİL-SEM çalışmaları, özel yetenekli için yapılan hafta sonu atölye çalışmaları, çocuk üniversiteleri gruplama çalışmalarına örnek verilebilir.

Pek çok eğitimcinin ve ebeveynin görüşü; özel yetenekli bireylerin eğitimlerini tamamen kendileriyle benzer özellikler gösteren öğrencilerle birlikte, kendi hızlarında, üst düzey bilişsel kapasitelerine uygun, uzman öğretmenler yoluyla sürdürmelerinin uygun olduğu şeklindedir. İlk bakışta kulağa hoş gelen bu fikir; özel yetenekli öğrencileri gerçek toplumdan, yaşam şartlarından soyutlayacağı gibi haklı bir gerekçeyle uzmanlar tarafından uygun görülmemektedir. Gruplama yönteminin avantajları ve dezavantajları, aşağıda verilen tabloda belirtilmektedir.

AVANTAJLARI	DEZAVANTAJLARI
<ul style="list-style-type: none"> •En üst düzeyde öğrencilerin birbirlerini desteklemelerini, yarışmalarını ve rekabet ortamının oluşmasını sağlar. •Tek başına olma duygusunu azaltır. •Eğitsel gereksinmelerini karşılayacak özel geliştirilmiş programlar kullanılır. •Çeşitli alanlarda genişlemesine ve derinliğine öğrenme gereksinmelerini karşılayacak özel donanımlara olanak sağlar. •Çocukların yetenekleri yönünde ve düzeyinde gelişimlere yer verilir. •Özel yetenekli çocukların eğitimi, özel olarak seçilmiş ve yetiştirilmiş öğretmenlerle sağlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Özel yetenekli çocukların, diğer çocuklarla etkileşimde bulunmalarını önleyeceği için, toplumla bütünleşmelerine ve bencil olmalarına neden olabilir. • Liderlik özelliklerinin gelişimini engeller. • Tüm önlemler içerisinde en pahalı olanıdır.

3) Zenginleştirme:

Günümüzde ülkemizde ve gelişmiş diğer tüm ülkelerde özel yetenekli öğrenciler için en yaygın kullanılan eğitim programı, zenginleştirmedir. Zenginleştirme, özel yetenekli öğrencilerin kendi akranları arasında bulunduğu normal sınıflarda ya da DEO da, programların gereksinmelerine yanıt verecek şekilde çeşitlendirilmesidir. Öğrencilere daha üst sınıfın kazanımlarını vermeksizin, onların ilgi ve yetenek alanlarını kapsayan eğitim müfredatının daha derin ve genişlemesine, daha dolu ve çeşitli eğitim deneyimleri edinme fırsatı sunar.

Zenginleştirilmiş eğitim etkinlikleri ile, öğrencinin öğrenilmiş bilginin tekrarı ile zaman kaybetmesi, sıkı olarak okula karşı olumsuz tutum sergilemesi, motivasyon düşüklüğü yaşaması önlenmiş olur. Aksine, öğrencinin ilgi alanları ve gelişim hızları desteklediği için öğrenciyi motive eder, geliştirir, bilgiden ve öğrenmeden doyum elde etmesini sağlar. Zenginleştirme, içerik ve süreç hedeflerini kapsar.

• İçeriğin Zenginleştirilmesi:

Akranları ile aynı konu alanlarında; ancak daha derinlemesine genişlemesine sunulur; okullarda sunulan müfredat kapsamında olmayıp, öğrencinin özel ilgi ve yeteneklerini kapsayan konu alanlarında yetenek ve bilgisini geliştirecek şekilde eğitim fırsatı sunulur gerçekleştirilebilir.

• Sürecin Zenginleştirilmesi:

Öğrencilere içerik verilirken kullanılan yöntem ve tekniklerin çeşitliliğini içerir. Kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini besleyici, kapasitelerini zorlayıcı ve hedeflenen en üst düzeye çıkarıcı olması sağlanmalıdır. Zenginleştirilmiş süreç:

- » Yaratıcı düşünme
- » Problemi, eksiği fark etme
- » Problem çözme
- » Gelecekle ilgili yaratıcı problem çözme
- » Kritik ve eleştirel düşünme
- » Proje tabanlı öğrenme
- » Etkili iletişim kurma
- » Drama
- » Bilgiye ulaşma yolları, ulaşılan bilginin düzenlenmesi, bütünleştirilmesi çalışmaları,
- » Bağımsız çalışma, araştırma yapma, projeler (olimpiyatlar, turnuvalar, yarışmalar)
- » Bilime dayalı alanlara düzenlenecek geziler (Bilim Merkezleri, Bilim şenlikleri, fabrikalar, laboratuvarlar, atölye çalışmaları, üniversite kam-püsleri) gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir.

• Renzulli'nin 3'lü Zenginleştirme Modeli

Zenginleştirme müdahaleleri, öğrencilere sistematik bir şekilde sunulmalıdır. Renzulli'nin 3'lü zenginleştirme modeli, bu sistemin nasıl kurulması gerektiğine örnek teşkil etmesi açısından önemlidir. Renzulli, Tip1, Tip2 ve Tip3 olarak isimlendirdiği zenginleştirme süreçlerini belirtilen sıra ile uygulanmasını önermektedir. Ancak gerektiğinde bu sıralama değişebilir.

» **Tip 1 Zenginleştirme:** Öğrencilerin gerçek yetenek ve ilgi alanlarının belirlenmesi amacıyla öğrencilere sunulan genel keşif aktiviteleridir. Bu aktivitelerle öğrenci çeşitli konulara, disiplinlere, insanlara, yerlere, olaylara, mesleklere ve olağan müfredatın dışında kalan pek çok şeye maruz bırakılır. Gezi-gözlem uygulamaları, uzmanlarla sohbet, çeşitli konu alanlarında sunulan film ve belgeseller, kısa ve tanıtıcı atölye çalışmaları gibi pek çok etkinliği kapsayabilir.

» **Tip 2 Zenginleştirme:** Grup eğitim aktiviteleri olarak da adlandırılan bu basamakta, öğrencinin bir önceki aşamada belirlenen ilgi ve yetenek alanlarındaki becerilerini geliştirmede kullanabileceği yöntem ve tekniklere yer verilir. Örneğin; aktif dinleme, not alma, taslak çıkarma, bilgiyi düzenleme, analiz etme, sınıflama, planlama, değerlendirme, yaratıcı ve eleştirel düşünme; yazı, konuşma ve görsel iletişim alanlarında etkili iletişim kurma, problem durumları yaratan olaylarla başa çıkma stratejileri, inceleme ve araştırma, proje yürütme becerisine ve farklı bilim araç gereçlerinin kullanımına dair bilgiler öğrencilere bu aşamada sunulabilir.

» **Tip 3 Zenginleştirme:** Öğretmenin öğrenciye tamamen rehberlik ettiği, öğrencinin gerçek problem durumları üzerinden yürüttüğü orijinal bir araştırma projesi sürecini içerir. Öğrencinin ilk 2 basamakta kendi ilgi alanındaki yeterlilikleri ve becerileri geliştirmiş olması bu basamakta ise süreci ortaya koyduğu bir ürünle sonlandırması beklenir. Tip 3 projeleri öğrencilerin; belirli bir alanın içeriğini ve yöntem bilimini öğrenmeleri, kendilerine yön verdikleri öğrenme biçimlerini geliştirmeleri, özgüven ve başarılı olma hissi geliştirmeleri bakımından da çok önemlidir.

• Zenginleştirme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

- » Hazırlanan program içeriği öğrencinin ilgi, yetenek ve bilişsel düzeyine uygun seçilmeli,
- » Öğrencinin ilgi duyabileceği yeni alanlar öğrenciye tanıtılmalı,
- » İçerik ve süreç öğrencinin ilgi ve motivasyonunu artırıcı olmalı,
- » Süreçte kullanılan yöntem ve teknikler öğrenci-

lerin düşünme becerilerini, yaratıcılıklarını ve sosyal becerilerini geliştirici olmalı.

» Süreç ve konular, öğrencinin kendi başına inceleme, gözlem ve araştırma etkinlikleri yapabilmesine olanak tanımalıdır.

» Zenginleştirme çalışmaları ileri özel yetenekli öğrencilerin ilgisini uyurabilecek nitelikte olmalı, mekanik, anlamsız tekrarlamalardan kaçınılmalıdır. Bununla, sınıf içinde işlenmekte olan konularla ilgili olarak bol sayıda tekrardan başka özelliği olmayan ev ödevleri, ders dışı çalışmalar kastedilmektedir.

» Müze, fabrika ve çeşitli bilim ve teknoloji merkezlerine ziyaretler tertiplemek ve burada yeteneklerine uygun bir düzeyde gözlemler ve incelemeler yaptırıp sınıfa raporlar getirmek de yararlı olur.

» Zenginleştirme programının etkili ve yararlı olabilmesi için öğretici filmler, atlas, ansiklopedi, yerküre, sözlükler ve benzeri ders araçlarının el altında bulundurulması da önerilmektedir.

• Zenginleştirme Ve Ahlak Eğitimi:

Özel yetenekli öğrenciler üst düzey bilişsel yetenekleri sayesinde problemlere ve yaratıcı problem çözümlerine sahip olan bireylerdir. Öğrencinin yaşadığı toplumun, ülkenin özellikleri, kültürleri, sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını, yaşadıkları çevrenin problemlerine karşı daha duyarlı hale gelmelerini ve farkındalık kazanmalarını sağlamak, sivil sorumluluk kazandırmak, başkalarının problem ve ihtiyaçlarına karşı ilgi ve farkındalık duygusu geliştirmek, sorumluluk ve empati duygusu kazandırmak onların üst düzey bilişsel kapasitelerini bu sorunların çözümü için kullanmaları konusunda yönlendirici olur.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN BEP

• BEP ve BEP Dosyası:

BEP, öğrencinin mevcut durumundan yola çıkılarak, belirlenen sürede ulaşılması hedeflenen kazanımları belirlemek için hazırlanan, öğrenciye özel bir plandır. BEP, her türden kaynaştırma raporu olan öğrenciler için hazırlanır. Özellikle özel yetenekli öğrenciler için BEP hazırlanması, yapılacak çalışmaların planlanması açısından oldukça önemlidir.

BEP dosyası; özel yetenekli öğrencinin eğitim sürecinde kullanılmak üzere hazırlanmış; içinde öğrenci kimlik bilgileri formu, öğrenci merkezli müfredat, öğrenci hazırbulunmuşluk düzeyi, yönlendirme formu ve kontrol listelerinin bulunduğu envanteri ifade eder.

• BEP Hazırlama Süreci:

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin ilgili maddeleri ile özel yetenekli öğrencilerin gelişim özellikleri, eğitim performansları, yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda BEP hazırlanması ve bunun için okul idaresi tarafından BEP geliştirme biriminin oluşturulması esastır. BEP Geliştirme Birimi;

- » Birim Başkanı (Okul Müdürü/Müdür Yardımcısı)
- » Rehber Öğretmen
- » Sınıf Rehber Öğretmeni
- » İlgili Alan Öğretmenleri
- » Öğrenci Velisi
- » Öğrenci
- » DEO'da Eğitim Verecek Öğretmen/Öğretmenler'den oluşur.

• BEP İçeriği:

BEP içeriğinde öncelikle özel yetenekli öğrencinin kişisel bilgilerinin olduğu öğrenci tanıma kartına yer verilmelidir.

İlk BEP toplantısı kayıt altına alınırken; sınıf öğretmeni ve öğrenci velisi görüşleri, akademik başarı testleri sonuçları, uygulanan başarı testi sonucunda yapılmış uzman yorumlarına göre öğrencinin alacağı destek eğitim hizmetinin türüne, süresine, sıklığına ve bu hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağı bilgisinin üzerinde durulur.

Elde edilen bütün bilgilerden sonra, öğrencinin tüm ilgi ve yetenek alanlarında sahip olduğu bilgi ve beceri düzeyini özetlemek gerekir. Bu özet, öğrencinin yapabildiklerine ilişkin eğitsel bildirimlerine yer verilerek mevcut eğitsel performans içeriği oluşturur.

Ayrıca özel yetenekli öğrenci için belirlenmiş olan amaçlara ulaşılmasına hizmet edecek materyallerin belirlenmesi ya da mevcut materyallerde yapılacak uyarlamalara karar verilmesi ayrıca öğretim sürecinde kullanılacak yöntem ve tekniklerinde öğrencinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belirlenmiş olması gerekmektedir.

Oluşturulacak BEP formunda ise öğrencinin eğitim performansı ile takip ettiği eğitim programı temel alınarak belirlenmiş yıllık amaçlar ile kısa dönemli amaçlar ve eğitim ortamına ilişkin yapılması gereken düzenlemelere yer verilmesi gerekmektedir.

• Başarının Değerlendirilmesi:

Öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilmekte olup değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınmaktadır. Öğrencinin başarısının değerlendirmesi amacıyla yapılacak çalışmalarda öğrencilerin ilgileri, yetenekleri ve eğitim performansları dikkate alınmalı ve bu doğrultuda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılmalıdır. Bu kapsamda yapılan düzenlemelere ilişkin bilgilerinde BEP'e yansıtılması gerekmektedir.

• Performans Yazarken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

- » Performans düzeyi öğrencinin yapabildiklerini ve yapamadıklarını belirtmelidir.
- » Performans düzeyi ölçülebilir ve gözlemlenebilir olmalıdır.
- » Yazılan performans uzun ve kısa dönemli hedefler oluşturmaya imkân vermemelidir.
- » Performans düzeyi ifadeleri öğrencinin şimdiki durumunu yansıtmalıdır.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN ÖĞRETİM SÜREÇLERİNDE KULLANILABİLECEK ETKİNLİKLER

•Bloom Taksonomisi:

Özel yetenekli öğrenciler için hazırlanacak zenginleştirilmiş eğitim planının onların hazırbulunuşluklarına uygun olması, bilişsel seviyelerini zorlayabilmesi için, hazırlayan öğretmenin Bloom Taksonomisi'ne hakim olması gerekmektedir. Bloom Taksonomisinde yer alan düşük seviyeli hedefler zaten öğrencilere sınıflarda verilmektedir; ancak uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme içeren yüksek seviyeli hedeflere yeterince yer verilememektedir. Normal zeka düzeyine sahip öğrenciler düşük seviyeli hedeflerde yer alan bilgi ve anlama konuları ile meşgul olurken, daha hızlı öğrenen özel yetenekli bireyler zamanlarını daha yüksek seviyeli hedeflere ayırmalıdır.

Benjamin Bloom'un bilişsel alandaki basitten karma-

şığa doğru aşamalı bir şekilde sıralanan çeşitli düzeylerdeki zihinsel süreçleri harekete geçiren eğitim hedefleri;

Bilgi: Önceden edinilen bilginin hatırlanması ve tanımlanması yani geri çağırınım olarak adlandırılabilir.

Örnek: Teknik terimleri tanımlama - Tarih, olay, kişi vb. bilgisi - İmla kurallarını bilme - Kriterleri bilme - İlke ve genellemeleri bilme

Kavrama: Yorumlama, başka sözcüklerle tanımlama, diğer biçimdeki malzeme ve materyallere dönüştürme, problem yorumu olarak özetlenebilir.

Örnek: Özet yapma - Bir prensibi örneklendirme - Yeniden sıralama, düzenleme, değişik açıdan ele alma - Bilgi boşluklarında ara verileri kestirebilme - Hipotez ileri sürme

Uygulama: Önceden edinilen bir bilgiyi yeni koşullarda kullanabilmek olarak özetlenebilir.

Örnek: Sosyal bilgilerde kazanılan bilgileri gerçek sosyal problemlere uygulama - Trigonometri kanunlarını pratik durumlara uygulama - Öykü yazma kurallarını öğrenen öğrencinin konu ve karakterleri verilerek kısa bir öykü yazması

Analiz: Elde olan verilerden mantıklı çıkarımlar yaparak çözmek, sonuç odaklı inceleme işlemi yapmak olarak özetlenebilir.

Örnek: Bir konudaki önemli ve önemsiz ayrıntıları fark edebilme - Gerçekleri, hipotezlerden ayırabilme - Bir tartışmadaki mantıklı ve aykırı kuralları belirleyebilme

Sentez: Parçaları birleştirerek bütüne ulaşmak olarak adlandırılabilir.

Örnek: Yaratıcı bir şekilde öykü ve şiir yazma - Bir beste yapabilme - Kişisel deneyimleri etkin bir şekilde sunma - Makine aletlerinin dizaynını yapma

Değerlendirme: Bir bilgiyi doğru kriterleri seçerek sorgulama olarak adlandırabiliriz. Örnek: Bir edebi eseri tüm yönleriyle eleştirebilme - Farklı eserlerin dayanıklılığını karşılaştırıp eleştirebilme - Kuram ve genellemeleri birbirleriyle karşılaştırarak değerlendirme.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN DESTEK EĞİTİM ODALARINDA KULLANILABİLECEK ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

• Düşünme Becerileri Öğretimi:

Davis (2014), düşünme becerileri öğretimi 3 temel yaklaşımla anlatmaktadır. Bunlar; Doğrudan Yaklaşım, Dolaylı Yaklaşım ve Metabilişsellik olarak belirtilmektedir.

» Doğrudan Yaklaşım: Doğrudan yaklaşımda amaç; öğrencilere sunulan etkinliklerde kullanmaları gereken düşünme becerisi stratejisini yönerge ile direkt vererek, öğrencilerin düşünme becerileri stratejilerinin farkında olmalarını sağlamak ve bu stratejileri onlara öğretmektir. Verilen bir nesnenin, problem durumunun, görselin

özelliklerinin sıralanması, özelliklere göre sınıflamalar, sıralamalar ve gruplamalar yapılması, kavramların tanımlarını öğrencinin kendi cümleleri ile yapması, verilen bir yönergenin takip edilmesi, duruma uygun bir yönerge yazılması, verilen kavramların karşılaştırılması, benzerlik ya da farklılıkların sıralanması, benzerlik ya da farklılıklardan yola çıkarak analogiler oluşturulması, parça bütün ilişkisi etkinlikleri bunlardan bazılarıdır. Şuan doğrudan yaklaşıma göre yazılmış pek çok düşünme becerileri kitabı bulunmaktadır. Destek eğitim odasında yapılacak düşünme becerileri öğretimine doğrudan yaklaşıma göre hazırlanmış etkinliklerle başlamak daha uygun olacaktır.

» Dolaylı Yaklaşım: Dolaylı yaklaşımda da öğrenciye yine üzerinde çalışmaları gereken çalışma yapıları ya

da etkinlikle sunulur; ancak öğrencilere bu kez etkinlikle yer alan problemi çözmeleri için hangi düşünme becerisi stratejisini kullanmaları gerektiği söylenmez. Yalnızca verilen yönerge ile ipuçları verilir. Öğrencinin ipuçlarından elde ettiği veriler üzerinde çalışıp doğrudan yaklaşım etkinliklerinde öğrendiği düşünme becerileri stratejilerinden karşılaştığı problem durumuna uygun olanı seçmesi ve problem durumunu çözmesi beklenir.

» Metabilişsellik: Metabilişsellik öğrencinin kendi düşünme süreçlerinin farkında olmasıdır. Kendi kendini değerlendirebilmesi ve bir problem durumu ile karşılaştığında bunu çözebilmesi için organize bir şekilde düşünme süreçlerini yönetebilmesidir. Problemi çözmek için hangi yolu izlemeliyim? Hangi veriyi nerede ve nasıl

kullanmalıyım? Bu durumda neden başarısız oldum? Ak-sayan yönler nelerdi? Daha başarılı olmak için ne yapmalıyım gibi soruları içeren verileri analiz ve organize ederek bir sentez oluşmasını sağlayan seviyedir. Metabilişsellik aynı zamanda öğrencinin diğer insanların düşünme şekillerini, değer yargılarını, uyguladıkları stratejileri de kavramalarını sağlar.

• Düşünme Becerileri Tekniği:

Düşünme becerileri, öğrencinin neyi bileceğinden ziyade ve nasıl bileceği ve öğrenme becerilerinin farkında olarak düşünme süreçlerini organize etmesidir. Kapsamlı ve üst düzey düşünme becerileri olan problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerini kapsar.

Temel Düşünme Becerileri	Eleştirel Düşünme Becerileri
*Tanımlama	*Analoji bulma
*Yönerge takip etme	*Araştırma, sorgulama
*Yönerge oluşturma	*Çözümleme
*Benzerlik ve farklılıkları bulma	*Yaratma
*Örneklendirme	*Değerlendirme
*Sıralama	
*Çıkarımda bulunma	
*Mantıklı soru sorma	
*Sınıflama	

Temel düşünme becerileri basamakları;

1) Tanımlama: Öğrencinin kavram ya da olayı özellikleriyle tanıtmaları, durum veya eylemi tarif etmesidir.

2) Yönerge takip etme: Öğrencinin sözel ya da yazılı yönergeyi tamamlayabilme yeteneğidir.

3) Yönerge oluşturma: Öğrenciden eylem için uygun yönerge yazması beklenir.

4) Benzerlik ve farklılıkları bulma: Öğrenciden örüntüleri görme, bağlantılar kurma, benzer ve farklılıkları karşılaştırması istenir.

5) Örneklendirme: Öğrencinin kavram veya ilkeye ilişkin örnekler vermesidir.

6) Sıralama: Öğrencinin olayları, nesnelere veya yerleri tekrar konumlandırma ve organize etme yeteneğidir.

7) Çıkarımda bulunma: Öğrenciden olayı veya durumu yorumlaması beklenir.

8) Mantıklı soru sorma: Öğrencinin problemleri ifade etmek veya konuları aydınlatmak için soru sorması istenir.

9) Sınıflama: Öğrencinin nesne, durum veya düşünceyi belli bir kategoriye koymasidir.

Eleştirel düşünme becerileri basamakları;

1) Analoji bulma: Öğrencinin iki olgu, olay veya nesneyi karşılaştırarak karar verme yeteneğidir.

2) Araştırma, sorgulama: Öğrenciden bilgi arama, sistemli çalışmayı içeren inceleme yapması istenir.

3) Çözümleme: Öğrenci olay ve nesneyi ayrıştırır, düzenler ve irdeler.

4) Yaratma: Öğrenciden parçaları yeniden organize etmesi, yeni ürün oluşturmaları beklenir.

5) Değerlendirme: Öğrenciden ölçütlere bağlı yargıda bulunma ve karar vermesi istenir.

• Akıl Haritası Tekniği:

Beynimizin sağ küresi; müzik dinleme, resim yapma, hayal kurma gibi sözel olmayan etkinliklerle aktiftir. Beynimizin sol küresi ise dil kullanma, problem çözme, işlemleri ardıl sıraya koyma gibi etkinliklerle aktiftir.

Akıl haritası tekniği sağ ve sol yarım kürelerin işleme stil-

lerini bütünleştirmek üzere düzenlenmiştir. Akıl haritası yapma söz konusu olduğunda öğrenci düşüncelerini kaydederken sadece sözcükleri değil sembolleri de kullanması teşvik edilir.

• Altı Şapka Düşünme Tekniği:

Bir olay karşısında farklı düşünme yaklaşımlarını geliştiren tekniktir. Bu teknik öğrencilere nasıl düşünmesi gerektiğini öğretirken yaratıcı, eleştirel, farklı ve çok yönlü düşünmeyi sağlar.

» Beyaz şapka: Tarafsız olma. (Tarafsızdır)

» Kırmızı şapka: Olaylara duygusal tepki vermeyi temele alır. (Duygusaldır)

» Siyah şapka: Olaylara karamsar ve eleştirel bakma. (Karamsardır)

» Sarı şapka: Olaylara iyimser, yapıcı yönden bakma. (İyimserdir)

» Yeşil şapka: Olaylara farklı açılardan bakma, yaratıcı ve yenilikçi düşünceler üretme. (Yaratıcıdır)

» Mavi şapka: Kararlılığı, çözümünü ve sonucu ifade etme. Olayı tüm yönleriyle analiz eder. (Karar vericidir)

• Yaratıcılık Öğretimi:

Torrance'a göre yaratıcılık; sorunlara, yetersizliklere, bildiğimiz boşluklara, eksik elemanlara, uyumsuzluklara, düzensizliklere duyarlı olma, güçlükleri belirleme, çözümler arama, yetersizliklere ilişkin tahminlerde bulunma veya hipotezler oluşturma, bu hipotezleri sınama, yeniden sınama ve en sonunda sonuçları iletme sürecidir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, insanlarda yeni bir ürün ortaya koyma eylemi var olanı sorgulamaktan, özelliklerini sınamaktan ve daha iyisine ihtiyaç duymaktan filizlenir. Ancak insanların çoğu yeni ve sıra dışı fikirlerini eleştiri alma, dışlanma ya da dalga geçilme korkusu gibi toplumsal baskılar nedeniyle dile getirmekten çekinirler. Bu nedenle öğrencilerinde yaratıcı düşünmeyi geliştirmek isteyen bir öğretmenin yapması gereken ilk şey öğrencilerin eleştirmekten, sorgulamaktan korkmadıkları, fikirlerini açık yüreklilikle söyleyebildikleri, geleneksel uygulamalardan ve kalıplardan uzak, özgür bir sınıf ortamı yaratmak olmalıdır.

YARATICI DÜŞÜNMENİN DÖRT BOYUTU

BOYUTU	Problem durumu ile ilgili üretilen uygun fikir sayısını ifade eder.
AKICILIK	Farklı kategorilere giren düşünce üretmektir.
ESNEKLİK	Problem durumuna birden fazla bakış açısıyla bakabilmeyi içerir.
ÖZGÜNLÜK	Eşsiz daha önce ortaya konmamış ürünler ortaya koymaktır.
ZENGİNLEŞTİRME	Ortaya konan özgün ürünü ayrıntılar ekleyerek geliştirme, daha kullanışlı hale getirme yeteneğidir.

Sınıflarda ya da destek eğitim odası çalışmalarında yapılacak yaratıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerine, öğrencilere yaratıcı düşünmenin dört boyutunu kavratarak başlanabilir. Sınıf içerisinde yapılan bir yaratıcı düşünme etkinliğinin, yaratıcı düşünme boyutlarına göre tüm sınıf

önünde değerlendirilmesi, öğrencilerin yeni bir fikir üzerinde düşünürken daha yaratıcı, daha özgün ürünler ortaya koyabilmeleri için nasıl düşünceleri gerektiğini onlara öğretecektir.

WALLAS'A GÖRE YARATICILIĞIN EVRELERİ

HAZIRLIK	Bu evre boyunca yaratıcı kişi bir problem üzerinde yoğun ve sistematik bir şekilde çalışır, bilgi edinir, düşünür ve olası çözüm yolları üretir. Ancak bu çözümler genel olarak istenilen sonuçları üretmez veya beklenen yaratıcı fikirleri ortaya çıkarmaz.
KULUÇKA	Bu evrede kişi problem üzerinde bilinçli olarak düşünmemektedir. Bu evrede kişi başka işlerle meşguldür fakat zihin dışında problem ile uğraşmaktadır.
AYDINLANMA	"Aha!" evresi olarak da bilinir. Yaratıcı kişinin zihni bilinç dışında problem üzerinde çalışırken çözüm veya fikir aniden zihinde belirlemektedir ve fikrin zihinde oluşumu tamamen bilinç dışı gerçekleşmektedir.
DOĞRULAMA	Bu evrede ise ortaya çıkan çözümün doğruluğu, uygunluğu veya etkililiği değerlendirilerek çözüm yeniden düzenlenerek veya aydınlatılarak yaratıcı süreç tamamlanır.

YARATICI BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

Kendilerini kabul etme eğilimi gösterirler.
Diğer görüşlerden çok fazla etkilenmezler.
Yargılarında bağımsızdırlar.
Otonomdurlar.
Öz güvenleri yüksektir.
Risk almayı severler.
Yeni deneyimlere açıktırlar. Yenilgiden korkmazlar.
İçten denetimlidirler.
Duygu ve düşüncelerini bastırma eğiliminden arınmıştırlar.
Gözlem güçleri kuvvetlidir.
Olguları, kuralları, durumları sürekli sorgularlar.

YARATICI BİREYLERİN YARATICILIKLARINI DESTEKLEMELİK İÇİN 5 ANAHTAR

Bireye gerçek ilgi, saygı ve kabulün gösterilmesi.
Fikirlerinin değerli olduğunun hissettirilmesi.
Ebeveynlerin etkin iletişim kurmaları ve etkinlik yapmaları için zaman ayırmaları.
Sebatkar tutumun ebeveynler tarafından çocuklara aşılması.
Bireye özgürlük tanınması.
Zenginleştirilmiş öğrenme çevresinin oluşturulması.

•Scamper Tekniği:

SCAMPER, öğrencileri yaratıcı düşünmeye itecek sorular yoluyla bir nesnenin, hikayenin, problem durumunun ya da olgunun değiştirilip, geliştirilmesini amaçlayan bir çeşit beyin fırtınası tekniğidir. Yedi harften oluşan SCAMPER sözcüğünün her harfi, tekniğin uygulanma sürecinde öğrencileri farklı düşünmeye itecek sorularının ilk harflerini yansıtır.

S » Substitute = Yer değiştirme, yerine koyma

Bu nesnenin hangi parçasını değiştirirsen nesne daha kullanışlı hale gelir?

Yerine neyi, kimi koyabilirim?

Hikayedeki ana karakterin yerinde olsaydı olaylar nasıl gelişirdi?

C » Combine = Birleştirme

Daha kullanışlı olması için ne ile birleştirilebilir?

Çözüm için kimler bir araya gelmelidir?

Hikayenin hangi bölümleri birleştirilebilir?

Yazarın farklı bir hikayesinde yer alan karakteri bu hikayeye dahil olsa olaylar nasıl gelişirdi?

A » Adapt = Uyarlama, uyum sağlama

Farklı bir duruma uyum sağlayabilmesi için ne gibi düzenlemeler yapabiliriz?

Bu nesneyi şeklinde nasıl kullanabilirim?

Durumu kurtarmak için bu nesneden nasıl yararlanabilirim?

M » Modifiy = Şekil veya kaliteyi değiştirme

Bu nesne daha büyük / küçük olsaydı nasıl olurdu?

Bu nesne daha ağır / hafif olsaydı nasıl olurdu?

Bu nesne daha hızlı / yavaş hareket edebilseydi nasıl olurdu?

P » Put the other uses = Başka amaçlarla kullanma

Bu nesneyi kullanım şekli dışında başka hangi amaçlarla kullanabilirim?

Bu çözüm yolunu başka nerede kullanabilirim?

E » Eliminate = Yok etme, çıkarma

Bu hikayeden hangi bölümü çıkarmak isterdin? O bölüm çıkarıldığında sonuç nasıl gelişirdi?

Bu ürünün bir üst modeli çıkarılacak olsa, ürünün hangi özelliği yeni modelde olmazdı?

R » Reverse, rearrange = Tersine çevirme, yeniden düzenleme

..... cümlesi hikayenin son cümlesi değil de, ilk cümlesi olsaydı hikayede olaylar nasıl gelişirdi?

Mevcut durumun tam tersi olsaydı nasıl tepkiler verirdin?

Bu nesnenin / durumun daha kullanışlı / işlevsel olabilmesi için nasıl düzenlemeler yapılabilir?

Üzerinde SCAMPER çalışması yapılacak nesne, eşya, olgu ya da problem durumu seçilir. Duruma uygun olarak öğretmen tarafından önceden belirlenen sorular sırasıyla öğrencilere yöneltilerek öğrencinin duruma farklı bir bakış açısıyla yaklaşmasını sağlar. Öğrencinin alışılmadık dışında, esnek ve yaratıcı düşünmesine olanak tanıyarak yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine destek olur. Çalışma sonunda ortaya çıkacak üründen daha çok sürecin önemli olduğu Scamper tekniği, okul öncesi dönemden başlayarak her kademede kullanılabilir bir tekniktir.

• Sineklik Tekniği:

Yaratıcı bireylerin yaratıcı ürünler ortaya koyma sürecinde farkında olmadan kullandıkları yöntemleri inceleyen Gordon tarafından ortaya çıkarılan sineklik tekniği, birbiri ile ilgisiz gibi görünen parçalar arasında bağlantı kurmak olarak tanımlanır (Öztuna ve Kaplan,2011; Ceran,2010; Özen,2012; Sak,2016). Yeni bir ürün ortaya koyma, günlük yaşamda karşılaşılan bir problem durumuna pratik çözümler üretme, olaylara farklı bir bakış açısıyla yaklaşma, hayal kurma gibi öğrencilerin yaratıcı düşünme süreçlerini besleyen sineklik tekniği klasik okul müfredatı içine kolayca entegre edilerek hem sınıf içi etkinliklerde hem de destek eğitim odası çalışmalarında kullanılabilir. Sineklik tekniği; doğrudan analogiler, kişisel analogiler, zıtlıkların bir araya gelmesi ve fantazik

analoji olarak dört farklı şekilde uygulanmaktadır.

»Doğrudan Analogiler: Günümüzde kullandığımız pek çok eşya, araç, tedavi şekli insanların doğayı gözlemleyerek kazandıkları ilham sonucunda ortaya çıkmıştır. Kuşların yapılarının incelenerek uçakların yapılması, dulavrat otundan yola çıkarak çift taraflı bantın bulunması, tavşanların ayaklarından esinlenerek kar botlarının yapılması doğanın özelliklerinin günlük yaşama aktarılması yoluyla ortaya çıkan icatlara örnektir. Doğrudan analogiler basit şekilde karşılaştırmalar yaparak, benzetim kurmak yoluyla gerçekleştirilir. Örneğin; elma kurdunun elma içinde açtığı tünellerle, günümüz tünellerini arasında benzerlik kurmak; hayvanların yuvalarını korumak için aldığı önlemleri inceleyerek evlerimizi korumak için fikirler ortaya koymak doğrudan analogilere örnek olarak verilebilir. Öğrencilerden bu şekilde analogiler kurmasını istemek, onların yaratıcı düşünme becerilerini beslerken aynı zamanda bilgileri kodlamalarına; dolayısıyla kalıcı öğrenmenin oluşmasına da yardımcı olur.

» Kişisel Analogiler: Öğrenciden kendini üzerinde çalışılan canlı ya da cansız kavramın yerine koymasının istenmesidir.

» Zıtlıkların Bir Araya Gelmesi: Sineklik tekniklerinden bir diğeri olan zıtlıkların bir araya gelmesi, esasında yaratıcı düşünmenin temelini oluşturur. Çocuklar yaşam süreci içerisinde belirli kalıplar içinde büyürler. Her eşyanın belirli bir kullanım şekli olduğunu, olaylara ve durumlara yaklaşım şekillerinin nasıl olması gerektiğini, hatta ve hatta olaylara göstermeleri gerektiğini düşündükleri tepkileri bile kalıplar şeklinde öğrenirler. Hata yapmaktan korkarlar ve kalıpların dışına çıktıklarında olumsuz tepkilerle karşılaşacaklarını, dışlanacaklarını, kendileri ile alay edileceğini düşünürler. Böyle bir ortamda ortaya çıkan ürünler kusursuz ve birbirinin aynısı olacaktır ve dolayısıyla yeni bir şey asla ortaya konamayacaktır. Davis (2014), bu durumu yaratıcı düşünmenin önündeki engeller olarak belirtmektedir. Öztuna ve Ercan (2011), zıt-

lıkların bir araya getirilmesi durumunu fikirler arasında alışılmadık dışında ilişkiler kurma olarak açıklamaktadır. Örneğin sınıf içerisinde, yapılan bir resimde gökyüzünün mavi dışında başka hangi renk olabileceği, silginin yazıları silmek dışında başka hangi amaç için kullanılabilir gibi yapılabilecek basit egzersizler ve ortaya çıkan yaratıcı fikirlerin ödüllendirilmesi, öğrencilere esnek ve orijinal düşünmeyi öğretecek, farklı olan düşüncelerini paylaşma konusunda onları cesaretlendirecektir. Bu tür egzersizler özellikle yaratıcılık eğitimlerinin başlangıç aşamasında yaratıcı düşüncenin boyutlarını (akıcılık, esneklik, özgünlük ve zenginleştirme) kavratmak amacıyla kullanılabilir.

» Fantazik Analoji: Hayal gücünün geliştirilmesi ve öğrencilerin hayal kurmaya teşvik edilmesi amaçlanan fantazik analogilerde öğrencilerden bir arzu ve istekler listesi çıkarmaları; gerçekte var olması mümkün olmayan gibi görünen olgular üzerinde düşünmeleri istenir. Örneğin istediğimiz anda kıyafetlerimizin renklerinin, biçimlerinin değişebilmesi, karşımızdaki insanın düşüncelerini okuyabilmek, ışık hızına erişebilmek gibi... İcatların tohumları, insanların hayal gücü ve ihtiyaçlarıdır. Örneğin bundan 50 yıl önce insanlara; bir alet olacak, onu cebimizde taşıyıp istediğimiz her yere götürebileceğiz, o aletle dünyanın öbür ucundaki bir insanı istediğimiz zaman görüp, onunla konuşabileceğiz. Aynı alet bizim fotoğrafımızı çekebilecek, bankaya gitmeden banka işlerimizi halledebilecek, özel bilgilerimizi depolayabilecek denmiş olsaydı bu düşünce onlara çok ütöpik gelebilirdi. Ancak şuan söz konusu aleti hemen hemen hepimiz aktif olarak kullanmaktayız. Öğrencilerimizi hayal kurmaya teşvik etmek, onların bu yolla fikirler üretmelerini ve varlığına ihtiyaç duydukları olguları belirlemelerine yardımcı olur. Yine yaratıcılık eğitimlerinin başlangıç aşamalarında yer verebileceğimiz bu tür etkinlikler öğrencilerimizi sonraki süreçlere hazırlayacaktır.

• Nitelik Sıralama Tekniği:

Crawford'un bir ürünü revize etmek, daha kullanışlı ya da iyileştirilebilir hale getirmek amacıyla kullandığı nitelik sıralama tekniğinin mantığı Davis (2014) tarafından " Ne zaman bir adım atsak bunu bir şeyin özelliğini ya da niteliğini değiştirerek ya da aynı özellik ve niteliği bir başka şeye uygulayarak yaparız. Böylece özellikleri yeniden şekillendiririz. Buzdolabına yeni ayrıntılar eklemek, kamyon sistemlerini ya da beslenme çantalarını yeniden düzenlemek bunlardandır." şeklinde açıklanmaktadır. Teknik bir nesne, eşya ya da iyileştirilmesi gereken bir durum, olgu,

yöntem üzerinde uygulanabilir. 2 adımda uygulanan nitelik sıralama tekniğinde ilk adım üzerinde çalışılan durum ya da varlığın var olan tüm özelliklerinin listelenmesidir. Bu adım var olan resmi daha iyi görmemizi sağlar. İkinci adımda ise listelenen özellikler üzerinde tek tek çalışılır ve durumun daha kullanışlı hale gelmesi için bu özelliklerin nasıl değiştirilebileceği üzerinde durulur. Tüm bu çalışmaların sonucunda ortaya eskisinden daha farklı, daha kullanışlı bir ürün ortaya çıkar. Eğer bir eşya / nesne üzerinde çalışılmışsa öğrencilerin yetenek ve yeterlilikleri göz önünde bulundurularak ürünlerini resimlemeleri,

maketini yapmaları ya da bir sunum hazırlayarak çalışması sonucunda ortaya çıkan fikirlerini arkadaşları ile paylaşması istenebilir. Üzerinde çalışılan konu bir yöntem ya da problem durumu ise çalışma sonunda ortaya çıkan fikirler sınıf içerisinde tartışıldıktan sonra hayata geçirilebilir.

• Yaratıcı Problem Çözme Tekniği:

Hem yaratıcı problem çözme becerisini geliştirmek; hem de gerçek problem durumlarına yaratıcı çözümler üretmek için kullanılan yaratıcı problem çözme tekniği, yapılandırılmış aşamalardan oluşur. Geniş anlamda baktığımızda, öğrencinin önce sorunu tam olarak anlamasını, sorunun çözümüne dair çok sayıda fikir üretmesini, üretilen fikirlerin belirlenen kriterler kapsamında değerlendirilerek en uygun fikrin belirlenmesini ve sonrasında çözüm sürecine uyarlanmasını sağlar. Yaratıcı Problem Çözme Tekniğinin Aşamaları:

1) Genel sorun alanının belirlenmesi (Fırsat oluşturma): Problem durumu hakkında araştırma yapılarak üzerinde çalışılacak problem alanının açık bir şekilde belirlenmesi aşamasıdır.

2) Veri Toplama (Bilgi bulma): Problem durumunun fotoğrafını net bir şekilde ortaya çıkarabilmek için problem durumuna ait bilgilerin toplanarak objektif bir şekilde ortaya konulmasıdır.

3) Sorun Bulma: Problem durumu farklı bakış açıları üzerinden incelenerek, problemin alternatif tanımlarının soru yoluyla ifade edildiği aşamadır.

4) Fikir Bulma: Problem durumunun çözümü üzerinde, beyin fırtınası yoluyla çok sayıda, farklı, sıra dışı ve özgün fikirler üretme aşamasıdır.

5) Çözüm Bulma: Önceki aşamada üretilen çözüm fi-

kirleri analiz edilerek, umut verici çözümler belirlenen kriterler doğrultusunda objektif bir şekilde değerlendirilir. Uygun çözüm yolu belirlenir.

6) Onay Bulma (Kabul Oluşturma): Üretilen çözüm yolunun problem durumu üzerinde uygulanması ve problemin çözümünün sağlanması için ayrıntılı bir aksiyon planının yapılmasıdır.

• Beyin Fırtınası Tekniği:

Birden fazla öğrencinin bir araya gelerek bir konuyla ilgili fikirlerini tartışmaksızın açıklayarak, birbirleriyle fikir alışverişinde buldukları, öğrencinin yaratıcı düşünme gücünü geliştiren bir öğretim tekniğidir. Beyin fırtınası tekniği uygulama aşamaları;

- 1)Öğrencilere önce fikir üretecekleri bir konu verilir.
- 2)Öğrencilerin her birine bu konudaki görüşleri sorulur. Öğrencinin görüşü üzerinde hiçbir yorum yapılmadan not edilir.
- 3)Öğrencilerin fikirleri listelendikten sonra, ortaya atılan tüm fikirler katılımcılarla birlikte tek tek değerlendirilir. Bu sırada benzer olan fikirler birleştirilir. Anlaşılmayan fikirler sahibine açıklattırılır. Öğrencilerle birlikte en iyi olan fikir seçilir ve uygulamaya koyulur.

•Tersten Beyin Fırtınası Tekniği:

Etkili ve eğlenceli bir teknik olan tersten beyin fırtınası tekniği öğrencilerin yanlış yapılan davranışları fark etmelerini sağlar. Örneğin; Yeni öğrencilere karşı nasıl hoşgörüsüz olabiliriz? - Yaratıcı düşünmeye nasıl engel olabiliriz? - Okulda hiçbir şey öğrenmemeyi nasıl başarabiliriz? gibi sorular, öğrencileri eğlendirirken yaptıkları yanlış davranışlarla yüzleşmelerini de sağlamış olur.

•Triz Tekniği:

Bir sistem karşısında çelişkiyi çözmek veya onu iyileştirmek için kullanılan tekniktir. Bu teknik öğrencilerde

analitik düşünmeyi geliştirir. Triz stratejileri;

1) Parçalara Ayır: Sistemin, yararlı veya zararlı bir parçasını ayırmak veya bütünleştirmek amacıyla parçalarına ayrıştırılmasıdır.

Örnek: Kitapların daha iyi anlaşılması için temalara ayrılması – Mobilyanın rahat taşınması için kolay monte edilebilecek şekilde bölümsel tasarlanması.

2) Sistemden Çıkart: Sistemin yararlı, zararlı, etkili, etkisiz, verimli veya verimsiz bir parçasının çıkartarak sisteme değer katılmasıdır.

Örnek: Ekip çalışması gerektiren bir projeden sorun yaratan kişinin çıkartılması – Sık ekilmiş ayçiçeklerinin bazılarının sökülerek diğerlerinin daha güçlü büyüme-lerinin sağlanması.

3) Bölgesel Nitelik Kazandır: Gerek duyulan işlevi ele etmek için sistemin bir bölgesindeki özelliği değiştirilerek nitelik kazandırılmasıdır.

Örnek: Bir kitabın kapak tasarımının ilgi çekici hale getirilmesi – Reklamlarda müşterilerin dikkatlerinin ürünün iyi özelliklerine çekilmesi.

4) Asimetriyi Artır: Sistemde asimetrik tasarımlar kullanılarak yaratıcı çözümlerin üretilmesidir.

Örnek: Anahtar ve kilitlerde asimetrik ilkeler kullanılarak eşsiz kilit örüntülerinin oluşturulması – Savaşlarda karşı güçlerle mücadelede asimetrik stratejilerin kullanılması.

5) Birleştir: Sistemde var olan işlevleri birleştirerek yeni işlevlerin oluşturulmasıdır.

Örnek: Arabalarda manuel ve otomatik sistemlerin birlikte kullanılması – Aynı sektörde iki şirketin birleşerek rekabet güçlerini arttırması.

6) Evrenselleştir: Sistemin kapsamlı, genel kullanıma uygun ve çok amaçlı yapılmasıdır.

Örnek: Uzamsal zeka testlerinin evrensel kullanım için geliştirilmesi – Oda sprey şişesinin çiçek sulamak için kullanılması

7) Matruşka Sistemi Kur: Sistemde işlevlerin sınıflandırılması, organize edilmesidir.

Örnek: Bilgisayarlarda klasör içinde klasör, klasör içinde dosyaların bulunması – Sehpaların zigon biçiminde tasarlanarak az yer kaplaması.

8) Karşıt Denge Oluştur: Sistemdeki dengesizliği karşıt güç kullanarak dengelenmesidir.

Örnek: Bir ekibe, ayrıntıcı kişileri dengelemek için pratik kişilerin eklenmesi – Hız kapasitesi yüksek arabaların arkasına hava deflektörü takılması.

9) Proaktif Eylem Oluştur: Sistem içinde gelecekte oluşabilecek istenmedik sonucun oluşmasını engellemek için önceden önlem alınmasıdır.

Örnek: Şirketlerde A planına alternatif B planının olması – Arabalarının dış boyasının solmasına karşı koruyucu ile kaplanması.

10) Tekdüzeye Dönüştür: Sistemin homojenleştirilmesi, işlevler arası ilişkiler kurularak tekdüzeeye dönüştürülmesidir.

Örnek: Diktatörlerin itaatsizliği ölümle ilişkilendirerek korku yoluyla insanlarda tek tip davranış geliştirilmesi – Dernekler daha fazla üye elde etmek için ortak değerler oluşturması.

11) Küreselleştir: Sistemde lineer nitelikler yerine eğri, küresel veya oval niteliklerin kullanılmasıdır.

Örnek: Bir sorunun tek nedeni üzerine odaklanmak yerine birden fazla nedenlere çözüm üretilmesi – Düşman olarak görülen ülkelerle ekonomik bağların kurulması.

12) Zıddını Kullan: Sistemde düşüncenin veya eylemin tersinin uygulanmasıdır.

Örnek: Ekip çalışmalarında karşıt fikirleri olan birinin ekibe dahil edilmesi ile sıra dışı fikirlerin üretilmesi – Bir çatışma halinde tartışmak yerine sessiz kalınması.

13) Dinamikleştir: Sistemin uyarlanabilir, hareket edebilir, geçici, esnek veya değişebilir yapılmasıdır.

Örnek: Uçak kanatlarında yer alan esnek kapakların iniş ve kalkışlarda pozisyon değiştirmesi – Musluk başlığının hem sıcak hem de soğuk su kullanımı için tasarlanması.

14) Periyodik Eylem Oluştur: Sistemde istenen sonucu elde etmek için eylemin oluş biçiminin değiştirilmesidir.

Örnek: Ambulans ve polis arabalarında daha iyi fark edilmeleri için titreşimli ışık kullanılması – Mağazaların kampanyaları tanıtmak için müşterilerine periyodik mesajlar yollaması.

15) Zararı Yarara Dönüştür: Sistemde zararlı unsurların belirlenerek sisteme değer katacak şekle dönüştürülmesidir.

Örnek: Canlıları hasta eden virüslerin aşı üretmek için kullanılması – Doğal afetin yarattığı zararlar inşaat sektörü için yarara dönüştürülmesi.

16) Öz Hizmet Yarat: Bir sistemin ana işlevi kendine hizmet etmek için veya yardımcı bir hizmet için de kullanılabilir.

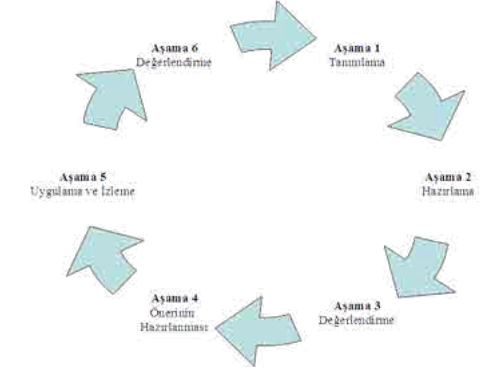
Örnek: Marketlerde self servis kasaları oluşturularak müşterilerin kasa işlemleri yapmasıyla marketlerin işgücü maliyetini düşürülmesi – Havayolu şirketlerinin internet üzerinden check in uygulayarak zaman ve maliyetten tasarruf etmesi.

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN SINIFLARDA KULLANILABİLECEK ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

•Proje Tabanlı Öğrenme:

Belirli bir sürede gerçekleşen, bir amaca ulaşmak için benzersiz bir ürün ya da hizmet ortaya koymak için yapılan işlere proje denir. Proje döngüsü ise aşağıda belirtilen altı aşamadan oluşur.

Proje tabanlı öğrenme, proje geliştirme yöntemlerinin eğitim amaçlı kullanılmasıdır. Bu öğrenme modeli ger-

çek yaşamla bağlantılı olduğu için birden fazla bilgi, beceri ve yöntem kullanmayı gerektirir. Öğrenci katılımı ve tercihleri esas alındığından ilgi ve motivasyonu arttırır. Üst düzey eğitimsel kazanımları hedeflediği için anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirir. Proje tabanlı öğrenme modelinin aşamaları;

1) Hazırlık Ve Planlama: Konu ve problem taslak olarak belirlenir.

Proje amacının belirlenmesi
Amacın neden seçildiğinin belirlenmesi
Projenin odaklanacağı konu veya sorunun belirlenmesi
Çalışma planının oluşturulması
Proje özetinin oluşturulması

2) Uygulama Ve İzleme: Proje planları uygulamaya geçilir.

İhtiyaç duyulan bilgileri belirleme
Bilgi kaynaklarını belirleme
Araştırma yapma
Veri toplama araçlarını uygulama
Bilgileri düzenleme ve raporlaştırma
Proje aktivitesini planlama ve gerçekleştirme
Proje ürünlerini oluşturma
Grup sürecinin kaydedilmesi

3) Sonuç Ve Değerlendirme: Proje sonuç ve ürünleri

paylaşılır.

Ürünlerin tamamlanması ve sunuma hazır hale getirilmesi

Sunum yönteminin belirlenmesi

Sunum/paylaşım yapılması

Proje sürecinin değerlendirilmesi

• 5 E Öğretim Modeli:

5E modeli, yeni bir kavramın öğrenilmesine veya bilinen bir kavramın daha derinlemesine anlaşılmasına çalışan doğrusal bir süreçtir. Daha çok buluş yoluyla öğrenme strateji içerisinde kullanılır. 5 E modelinin aşamaları;

1) Girme Aşaması: Öğrencilerin ön bilgilerinin açığa çıkarıldığı ve yeni öğrenilecek konuya girişin yapıldığı aşamadır.

2) Keşfetme Aşaması: Öğrencilerin aktif olarak sorunu çözmek için düşünceler ürettiği ve çözüm yollarına dönüştürdüğü aşamadır.

3) Açıklama Aşaması: Öğretmenin öğrencilerin yetersiz olan düşüncelerine yardımcı olduğu, öğretmenin gerekli tanımları ve açıklamaları yaptığı aşamadır.

4) Derinleştirme Aşaması: Öğrenciler kazandıkları bilgileri veya problem çözme yaklaşımını yeni olaylara ve problemlere uyguladığı, bu yolla zihinlerinde daha önce var olmayan yeni kavramları öğrendikleri aşamadır.

5) Değerlendirme Aşaması: Öğretmenin problem çözerken öğrencileri izlediği ve onlara açık uçlu sorular sorduğu, aynı zamanda yeni kavram ve becerileri öğrenmede, öğrencilerin kendi gelişimini değerlendirdikleri aşamadır.

• İstasyon Tekniği:

İstasyon tekniği, bir konunun çeşitli açılardan toplu şekilde ele alınıp, ortak bir ürün ortaya çıkarmak için

kullanılır. İstasyon tekniğini uygulama aşamaları;

1) Her öğrencinin katılabileceği, grup çalışması yapabileceği nitelikteki konu belirlenir. Konu seçiminde öğrencilerin görüşleri de alınır. Konu tahtaya yazılır.

2) Öğrencilerin döngüsel ilerleyebileceği şekilde, birbirinden uzak masalar yerleştirilerek sınıf ortamı düzenlenir. Masaların üzerine hangi istasyon olduğu yazılır (öykü, drama, slogan vb). Masaların üstüne öğrencilerin uygulamada kullanacakları malzemeler ve yönerge kağıtları konur. Sınıf istasyon sayısı kadar gruplara ayrılır.

3) Lider, gruplara görevleri tamamlamaları için belirli bir süre verir böylece gruplar dönüşümlü olarak tüm masaları dolaşır ve verilen görevleri yapar.

• Ayrılıp – Birleşme (Jigsaw) Tekniği:

Bu teknikte öğrenciler 5 – 7 kişilik gruplar oluştururlar. Tüm gruplar aynı üniteyi öğrenirler. Ünite gruplardaki öğrenci sayısına konulara ayrılır ve gruptaki her bir üye, ünitenin bir bölümine çalışır. Aynı konuyu alan farklı gruplardaki öğrenciler bir araya gelerek uzmanlık gruplarını oluştururlar ve konularını detaylı şekilde tartışıp öğrenirler. Tekrar kendi gruplarıyla geri birleşerek, grup arkadaşlarını, kendi konularıyla ilgili olarak bilgilendirirler.

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERLE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

•Neler Yapılmalı?

» Daha güç sorular sorun. Yeni düşünceler ve kavramlara ilişkin yeni uygulamalar geliştirmesini isteyerek düşüncelerine esneklik kazandırın.

» Sınıf çalışmalarına ilişkin olarak özel araştırma, inceleme ödevleri verin.

» İlgilendikleri bir konuda özel proje geliştirmelerine fırsat tanıyın. Bu projeyi sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarını olası kılın.

» Liderlik özelliklerini destekleyin. Etkinlikleri planlamalarına ve oyunları yönetmelerine fırsat tanıyın.

» Sınıf düzeyini dikkate almadan, çocukların kendi hızlarında programda ilerlemelerine fırsat tanıyın.

» Açık bir biçimde üstün oldukları matematik, fen, Türkçe vb derslerde daha üst düzeye çıkmalarını olası kılın. Bu alanlarda daha özgür ve ileri çalışmalarını teşvik edip, tekrarlayıcı alıştırmalardan uzak tutmaya çalışın.

» Bazı konuların öğretilmesinde size yardımcı olmalarına, arkadaşlarına konuları öğretmelerine izin verin.

» Yeteneklerinin farkında olmalarını ve değerini bilmelerini sağlayın.

• Neler Yapılmamalı?

» Aynı konuda, çok uzun, tek düze görevler ve ödevler verilmemeli,

» Alışılmışın dışındaki görüşleri reddedilmemeli,

» Zamanları boşa harcatılmamalı,

»Yetenekleri görmezden gelinmemel

KAYNAKÇA

Beauchet, K. , Blamey K. ve Walpole S. (2010). *The Building Blocks Of Preschool Success*. The Guilford Press, New York

Ceran, S.A. (2010). *Yaratıcı Düşünme Teknikleri İle Geliştirilen Fen Etkinliklerinin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi*, <http://hdl.handle.net/123456789/2956>

Conklin W. Frei,S. (2016). *Üstün Zekalı ve Yetenekliler İçin Eğitim Programının Farklaştırılması*, Özgür Yayınları, İstanbul

Çağlar, D. (2003). *Yaratıcı Çocuklar ve Yaratıcılığın Geliştirilmesi*. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Cilt:1 Sayı:9, Sayfa: 16-24

Davaslıgil, Ü. (2003). *Erken Çocuklukta Üstün Zekalı Çocuklara Uygulanacak Farklaştırılmış Eğitim Programı*. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Davis, G. (2014). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimi: Öğretmenler ve Ebeveynler İçin El Kitabı*. Özgür Yayınları, İstanbul

İslim,Ö.F. (2011). *Scamper (Yönlendirilmiş Beyin Fırtınası Tekniği)*. 5. *International Computer Instructional Technologies Symposium*, 22-24 Eylül 2011

Kaplan, A.Ö ve Ercan, S. (2011). *Yaratıcı Düşünme Tekniklerinden Sinektik Uygulamasına Örnek Bir Çalışma: Çocuğun Gözünde Yaratıcılık*. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt:8, Sayı: 2011

MEB. (2016). *Destek Eğitim Odası Kılavuz Kitabı*

MEB. (2013). *Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Strateji ve Uygulama Kılavuzu*

Moore,M. (2005). *Meeting The Educational Needs Of Young Gifted Readers In The Regular Classroom*, *Gifted Child Today*, Vol:28 No:4, S:40-65

Özen, Y. (2012). *Yaratıcı Öğrenme*, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı:6, Sayfa: 231-256

Sak, U. (2016). *Yaratıcılık Gelişimi ve Eğitimi*. *Vize Basın-Yayın*, Ankara

Süel, E. (2011). *İlköğretim 1. Sınıf Üstün ve Normal Zeka Düzeyindeki Öğrencilerin Fonolojik Farkındalık Düzeylerinin Okuma Başarıları Üzerine Etkisinin Karşılaştırılması*, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı*, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*

Yağcı, E. (2012). *Yönlendirilmiş Beyin Fırtınası Tekniği: Scamper Konusunda Veli Görüşmeleri*. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:43, Sayfa: 485-494

FARK ET GELİŞTİR GELECEĞİ DEĞİŞTİR

İstanbul Kalkınma Ajansı 2016 yılı Mali Destek Programı kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği İstanbul Kalkınma Ajansı ve/veya T.C Kalkınma Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Küçükçekmece Kaymakamlığı'na aittir.

Küçükçekmece Kaymakamlığı
Kartaltepe Mah. Süvari Cad. No:19/1 Küçükçekmece - İstanbul
www.kucukcekmece.gov.tr - info@kucukcekmece.gov.tr
Tel: 0(212) 425 25 00